

Van beving naar beter

Verslag van werkbezoek aan Haïti

26 augustus - 2 september 2010
door Joël Voordewind
Tweede Kamerlid ChristenUnie

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1. Inleiding en doel reis	3
2. knelpunten in de hulpverlening	7
2.1. Huisvesting	7
2.2. Onderwijs	8
2.3. Duurzame Landbouw	9
2.4. Puinruimen	11
2.5. Zwakke overheid	12
2.6. Economie en bedrijfsleven	13
3. Van beving naar beter (Hoe nu verder?)	15
3.1. Huisvesting	15
3.2. Onderwijs	15
3.3. Duurzame landbouw	16
3.4. Puinruimen	17
3.5. Zwakke overheid	19
3.6. Economisch (bedrijfsleven)	19
4. Conclusies en Aanbevelingen	21
Bijlage 1: Het programma	25
Bijlage 2: Dagboeken	27
Bijlage 3: Bronnen	32
Bijlage 4: Kaart van Haïti	33

COLOFON

© Tekst: Joel Voordewind, ChristenUnie
Postbus 20018, 2500 EA Den Haag
+31 (0)70-3183057 | j.voordewind@tweedekamer.nl | www.joelvoordewind.nl

© Fotografie en ontwerp: Ruben Timman
+31 (0)75 612 58 06 | look@nowords.nl | www.nowords.nl
Voor meer Irak reportages: 06 1240 82 26

Voorwoord

Ik wil allereerst Woord en Daad en de ZOA hartelijk bedanken voor de uitstekende organisatie van de reis naar Haïti. Met name Evert Jan Brouwer van Woord en Daad heeft vanuit Nederland samen met Jaap Noordzij vanuit Haïti een zeer informatief en afwisselend programma voorbereid. Hierdoor hebben we in relatief korte tijd een beeld kunnen krijgen van de hulpverlening en de dilemma's voor de wederopbouw. Ik wil tevens de Honorair Consul in Haïti Rob Padberg bedanken voor het organiseren van de bezoeken aan de Senaat, VN, de EU en het Ministerie van Planning. Hierdoor kregen we een overzicht van de verschillende visies op de wederopbouw en de toekomst van Haïti. Ook dank aan de ambassadeur van Nederland in de Dominicaanse Republiek mevrouw Rita Rahman, die ons tijdens dat onderdeel van het programma wilde vergezellen en ons kon bijpraten over haar ervaringen en inspanningen voor Haïti. Niek de Regt vergezelde ons vanuit het Ministerie van Buitenlandse ter ondersteuning van het werkbezoek. Freelance fotograaf Ruben Timman heeft tijdens de reis zeer inlevende foto's gemaakt van de levensomstandigheden van de Haïtianen. In dit rapport ziet u enkele foto's, maar meer op zijn website www.nowords.nl. Tenslotte wil ik mijn medewerker Henriëtte Krijger bedanken voor haar bijdrage aan dit rapport.

Ook deze reis ben ik weer onder de indruk van de (Nederlandse) hulpverleners die zich met hart en ziel vaak 16 uur per dag inzetten voor de getroffen Haïtianen. Zij zijn het die alle waardering verdienen.

Ik hoop dat dit verslag u een genuanceerd beeld geeft van hetgeen er goed is gegaan in de hulpverlening aan de slachtoffers van de aardbeving en van de grote uitdagingen die nog voor ons liggen.

Joël Voordewind
Tweede Kamerlid voor de ChristenUnie

Leslie, de chauffeur van Woord en Daad-coördinator Noordzij heeft zijn broer verloren bij de aardbeving. Hij was net afgestudeerd en op dat moment even terug op de universiteit om zijn diploma op te halen. Er worden nog steeds lichaamsdelen onder het puin gevonden. Naar nabestaanden wordt niet meer gezocht. Deze overblijfsels worden nu vaak meteen verbrand. Bijna elke Haïtiaan heeft wel een familielid of kennis verloren.

1. Inleiding en doel reis

Het vliegtuig scheert langs de palmbomen de landingsbaan op. Flarden van dansmuziek komen ons als welkom tegemoet in de zinderende hitte op het vliegveld. De aankomsthal blijkt gloednieuw en al snel daarna rijden we over de Avenue Mais Gaté in Port-au-Prince de chaos tegemoet. Gatengaten in de weg, gruis en resten puin. Niet makkelijk te berijden door normale auto's. We zien veel wagens van de VN, hulpverleners, we zien blauwhelmen van de VN-macht Minustah, met de geweren opvallend zichtbaar aanwezig.

Tegenover het vliegveld zien we meteen de eerste opvangkampen. Ze staan tegen elkaar aan: tenten of vier palen met een zeil erover gespannen. Maar we zien ook de vele standjes langs de weg met koopwaar en veel bedrijvigheid. Het zegt iets over de veerkracht van de bevolking van dit veelgeplaagde land, dat al vele decennialang de reputatie heeft dat alles er mis gaat.

Na zeven maanden leven er nog steeds 1,3 miljoen mensen in tenten. Nog eens 300.000 mensen hebben onderdak bij familie gevonden. Ruim een kwart van de hoofdstad Port-au-Prince is verwoest door een aardbeving die 35 seconden heeft geduurd. Meer dan 220.000 mensen zijn omgekomen.

De Haïtiaanse overheid staat samen met de hulporganisaties voor de grote uitdaging, de 1,3 miljoen daklozen binnen een jaar te huisvesten. Een zeer ambitieus, maar noodzakelijk plan gezien de vele stormen en orkanen die jaarlijks dit eiland treffen. Ook neemt de onvrede en de onveiligheid (verkrachtingen van meisjes en vrouwen, bron VN) toe in de tentenkampen.

Kleine geschiedenis

Haïti is een land ongeveer even groot als België met een zeer snel groeiende bevolking van nu al bijna 10 miljoen. Op dit eiland plaatste Columbus ooit zijn eerste voetafdruk in de nieuwe wereld. Deze voormalige parel vol tropisch regenwoud werd vervolgens na een snelle genocide op de oorspronkelijke Indianenbevolking in rap tempo omgevormd tot een zwarte slavenstaat met een rijke opbrengst uit de plantages. Na een succesvolle maar bloedige opstand werd Haïti tweehonderd jaar geleden de eerste onafhankelijke zwarte republiek ter wereld (1804). De raciale, economische en sociale ongelijkheid uit de slaventijd heeft een zwaar stempel op de Haïtiaanse samenleving gedrukt. De tweede helft van de negentiende eeuw is er sprake van van chronische onrust en instabiliteit. Men verslijt 22 presidenten in ruim een halve eeuw. Amerika grijpt tenslotte in en er volgt een bezetting van 1915 tot 1934. Ook deze periode heeft grote invloed gehad op de politieke en sociale ontwikkeling van het land. Haïti is een traditioneel kapitalistische samenleving waar de onderkant van de maatschappij gewend was het meest te betalen en waar men niets van de overheid verwachtte.

Na het vertrek van de VS treedt weer een onrustige periode in waarbij tenslotte François Duvalier in 1957 aan de macht komt. De Duvaliers, Papa Doc en Baby Doc, hebben alle macht in handen tot 1986, met steun van de VS. In deze periode vluchten grote groepen Haïtianen het land uit, eerst de politieke tegenstanders en de intellectuelen, later ook delen van de middenklasse. Terreur heerst alom. De regering probeert zoveel mogelijk geld en goederen voor eigen gebruik binnen te halen. Nadat Baby Doc tenslotte is weggejaagd breekt de periode van de generaals aan.

Het politieke vacuüm werd deels gevuld door Jean-Bertrand Aristide, een volkse priester die in de sloppenwijken van Port-au-Prince werkte en in 1990 de presidentsverkiezingen won met de belofte om de armoede aan te pakken en sociale rechtvaardigheid te brengen. De oorspronkelijke hervormingen van Aristide waren populair onder de armen, ook al volstonden deze niet om een einde te maken aan de armoede en werkloosheid. Ondanks het beperkte karakter van de hervormingen was er radicale oppositie tegen Aristide door de rijke elite. Het bewind van Aristide werd omver geworpen door generaal Cedras in 1991, maar in 1994 kwam Aristide terug aan de macht toen 20.000 Amerikaanse troepen (onder president Clinton) een einde maakten aan het onstabiele regime. Bij de verkiezingen die volgden, mocht Aristide niet deelnemen. Een medestander van Aristide, René Preval, haalde 90 procent van de stemmen. In 2000 werd Aristide opnieuw tot president verkozen met meer dan 90 procent van de stemmen.

De steun voor Aristide begon af te brokkelen omdat hij er niet in slaagde echte verandering te realiseren op het vlak van de armoede. Er begonnen ook geruchten de ronde te doen van corruptie en verkiezingsfraude. De heersende elite bleef moeite

hebben met Aristide en diens presidentschap. Het kwam tot een opstand in 2004. Aristide werd het land uitgezet door Amerikaanse troepen. De situatie ging er verder op achteruit met chaos, ontvoeringen, het sluiten van fabrieken. De armoede nam verder toe en werd versterkt door de hevige regenval en overstromingen in mei 2004.

Aanhoudende crisis en geweld

In 2006, bij de eerste verkiezingen sinds het afzetten van Aristide, werd Preval uitgeroepen tot winnaar van de presidentsverkiezingen. Het aantal buitenlandse troepen werd opgevoerd, de troepenmacht werd geleid door Brazilië dat de rol van een regionale macht wil spelen. Er waren confrontaties tussen VN-troepen en gewapende bendes in Cité Soleil, één van de grootste sloppenwijken. In april 2008 waren er voedselrellen die de regering verplichtten om de prijs voor rijst te verlagen. President Preval wordt omschreven als een verdediger van de armen, maar hij heeft maar weinig kunnen doen aan de ongelijkheid in het land. Zijn laatste premier, Jean-Max Bellerive (aangesteld in oktober 2009), is een econoom die buitenlandse investeerders wil aantrekken. De grote kloof tussen de Creools sprekende zwarte meerderheid (goed voor 95 procent van de bevolking) en de Franssprekende mulatten (goed voor 1 procent van de bevolking, maar wel eigenaar van bijna de helft van de rijkdom in het land) blijft overeind. In 2009 werd 324 miljoen dollar hulp beloofd door "donorlanden". Dat was een beperkt bedrag om een antwoord te bieden op de schade door de orkanen en de voedseltekorten in 2008.

De handelspolitiek die door de internationale financiële instellingen wordt opgelegd sinds 1994 heeft ertoe geleid dat de belastingen op rijst invoer zijn afgenomen van 36 procent tot 3 procent. Mede hierdoor is het land voor 75 procent afhankelijk geworden van de invoer van voedsel, vooral vanuit de VS. De lokale boeren slagen er immers niet in om te concurreren met de rijst die wordt ingevoerd. De productie in Haïti zelf is fors afgenomen. De stijgende voedselprijzen hebben de bevolking hard geraakt. In juli vorig jaar gingen de Wereldbank en het IMF over tot het kwijtschelden van 1,2 miljard dollar schulden (80 procent van het totaal) maar dat enkel in ruil voor het doorvoeren van "economische hervormingen". 80 Procent van de mensen moet rondkomen van minder dan 2 dollar per dag.

Kan er in een land met een dergelijke achtergrond nog een grote ramp als de aardbeving van 12 januari 2010 bij? 35 Seconden die alles veranderden. Luttel momenten waarin zowel de slums van de armen als de wijken voor de rijken deels werden ineengeschrompeld en waarbij meer dan 220.000 mensen omkwamen.

Doel werkbezoek

Ik nam contact op met de hulporganisatie Woord en Daad die al ruim 20 jaar werkzaam is op Haïti en vroeg of ik een werkbezoek kon afleggen aan het eiland. Dit vond uiteindelijk plaats van 26 augustus tot en met 2 september 2010, waarbij er onder meer is gesproken met vertegenwoordigers van de VN, EU, Rode Kruis, Nederlandse hulporganisaties, de Senaat en het Ministerie van Planning, verantwoordelijk voor de wederopbouw. De Nederlandse hulporganisaties Woord en Daad en de ZOA namen de reisorganisatie op zich. CDA-Kamerlid Kathleen Ferrier zou ook meegaan, maar moest helaas vanwege de formatie in Den Haag een dag van te voren afhaken.

Het doel van de reis was om een reëel beeld te krijgen van de hulpverlening tot nu toe, inclusief de besteding van de Nederlandse hulp gelden en de uitdagingen van de komende (weder)opbouw fase. Na de (televisie)actie van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO), de verdubbeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken (42 miljoen euro) en de vele andere particuliere acties, is er 111 miljoen euro binnengebracht. Andere organisaties zoals bijvoorbeeld Woord en Daad en ZOA, die niet zijn aangesloten bij de SHO, hebben met een eigen fondsenwerving een bedrag van 7,7 miljoen euro opgehaald, dat in een noodhulp- en wederopbouwprogramma van vijf jaar wordt besteed. Het totale bedrag is dus nog groter dan de 111 miljoen.

De beeldvorming over de hulpverlening en een efficiënte besteding van deze miljoenen in Nederland was niet positief. Er zou nog te weinig hulp geboden zijn en te weinig geld besteed.

Conclusies

De delegatie kwam tot de volgende conclusies. Er is een gemengd beeld van positieve en negatieve aspecten, die onderstaand worden benoemd.

Positief:

Over de noodhulp gedurende de afgelopen acht maanden bestaat een positief beeld. De hulpverlening is in de regel goed verlopen; er is voor 1,3 miljoen mensen (ongeveer de bevolking van Amsterdam en Rotterdam samen) voorzien in basisbehoeften zoals schoon drinkwater, medische zorg, sanitatie, voedsel en tenten. (Daarnaast zijn 300.000 mensen opgevangen bij familie of vrienden op het platteland). Dat mag met recht een hele prestatie genoemd worden. Ook VN-organisatie Ocha was onder de indruk van het goede verloop van de hulp: er zijn geen grote uitbraken van ziekten of epidemieën geweest, geen grote uitbarstingen van geweld, de coördinatie van de hulp verliep goed (clusterbenadering als geleerde lessen van de Tsunami). De internationale gemeenschap mag hier zeker krediet voor krijgen, maar evengoed de Haïtianen zelf.

De wederopbouw op het platteland verloopt ook goed. Huizen worden hersteld of mensen worden voorzien van nieuwe tijdelijke prefabhuisjes. Hier is er minder onduidelijkheid over de grondeigenaren, wat wel het geval is in de steden. Verder zijn er op het platteland waterbronnen geboord, zaden en landbouwgereedschappen gedistribueerd, onderwijs en zorg zijn weer op gang gekomen. De bedrijvigheid in de steden is hervat. Mensen in de kampen krijgen geen voedsel meer uitgedeeld. Daarvoor in de plaats worden mensen (betaald) ingeschakeld om het puin te ruimen en herstelwerkzaamheden uit te voeren. Doordat er zaden en werktuigen zijn uitgedeeld in het voorjaar is de oogst naar verwachting zelfs 25 procent groter ten opzichte van 2009 (FAO). Tenslotte heeft de internationale gemeenschap bij de donorconferentie in New York op 31 maart 2010 in totaal 11 miljard dollar toegezegd voor de wederopbouw. Dus Haïti heeft nu de kans om met hulp van de internationale gemeenschap een nieuwe start te maken en het momentum aan te grijpen om de armoedespiraal te doorbreken.

Negatief:

Steden zoals de hoofdstad Port-au-Prince en Léogane (de stad dat in het episch centrum lag van de aardbeving) zijn zwaar getroffen. De inschatting is dat in de hoofdstad een kwart van de huizen zijn verwoest en nog eens een kwart van de huizen (zwaar) beschadigd zijn. In Léogane is 50 procent van de huizen verwoest. 28.000 Mensen (van de 1,3 miljoen) hebben inmiddels de beschikking over een tijdelijk prefabhuisje. Er is veel onduidelijkheid over grondeigendom in de steden. Het overgrote deel van de huizen werd gehuurd.

Er is nog maar tussen de 5-10 procent van het puin geruimd en veel ligt nog tussen de huizen of langs de weg. In dit tempo zal het minimaal drie jaar duren voordat het puin geruimd is. De helft van de medische infrastructuur is (nog steeds) verwoest. 23 Procent van de scholen (1300) is zwaar beschadigd. Deze zijn nog steeds niet gerepareerd en dus gesloten. In de noodhulpfase is het Haïtiaanse maatschappelijk middenveld duidelijk onvoldoende betrokken door internationale organisaties bij het opstellen van plannen en soms ook bij het uitvoeren van hulpactiviteiten.

Volgens het Rode Kruis zal snel overgegaan moeten worden tot de wederopbouwfase en zullen mensen zelfvoorzienend moeten worden, want het geld raakt op en de noodvoorzieningen (tenten en toiletten) verslechteren met de dag. De wederopbouwfase in de steden is amper begonnen. De huizen, scholen, ziekenhuizen, overheidsgebouwen worden nog nauwelijks gerepareerd. Er is te weinig geld gereserveerd voor het herstel en reparaties aan de huizen. De oogst is weliswaar groter, maar nog altijd is 30 procent van de kinderen structureel ondervoed.

Er is weliswaar 11 miljard dollar toegezegd, maar dit geld is nog niet daadwerkelijk overgemaakt aan de hulporganisaties, de VN of Haïtiaanse overheid. Een deel van dit geld is bedoeld voor schuldkwijtschelding en zal dus niet ingezet worden voor de wederopbouw. Van de eerste 4 miljard dollar voor de noodhulpfase is 67 procent van de fondsen inmiddels overgemaakt aan Haïti.

Naast het geld is ook het gebrek aan goed geschoold personeel een probleem zowel bij de overheid als bij de lokale hulporganisaties. Omdat juist veel hoge (overheids-)gebouwen zijn ingestort zijn tijdens de aardbeving veel ambtenaren, maar ook 180 werkers van de VN omgekomen. De overheid wacht nu de parlaments- en presidentsverkiezingen af van 28 november. Pas na de vorming van een nieuw kabinet, mogelijk in het voorjaar zal er duidelijkheid komen over de stadsplanning en dus over wijken die volledig herbouwd gaan worden en welke niet. Dit geeft de komende maanden grote onzekerheid aan mensen of ze hun huizen, winkels en bedrijven kunnen herbouwen.

Eduard Dany, werkt sinds 2005 bij Maxima, bekleed de binnenkant van doodskisten

Van doodskisten naar houten huisjes...

2. Knelpunten in de hulpverlening

2.1. Huisvesting

Groen, geel en rood

Een paar cijfers. 188.000 Huizen zijn vernietigd of beschadigd. 230.000 Huizen zijn inmiddels (augustus 2010) gekeurd. Er zijn drie kleurcodes in gebruik die de veiligheid van de huizen en gebouwen moet aangeven: groen (50 procent) betekent veilig, kan zo worden betrokken, een gele verfstreep (27 procent) geeft aan onbewoonbaar, niet veilig; maar kan worden gerepareerd. Code rood (23 procent): rijp voor de sloop. In een groen gebouw kunnen de mensen dus veilig intrekken zonder dat ze bang hoeven te zijn dat het dak op hun hoofd stort. Dat intrekken schiet echter niet zo op: de mensen zijn massaal bang voor een nieuwe aardbeving en vaak getraumatiseerd. Zou hun wellicht toch enigszins aangetaste huis een nieuwe beving wel kunnen doorstaan? Of een orkaan? Zouden ze dan toch nog in het holst van de nacht bedolven worden onder hun eigen dak? Bij de gele huizen is het eigenaarschap vaak onduidelijk. Vele gele huizen staan daarom in meer of mindere staat van afbraak leeg, zijn nu onbewoonbaar en wachten op reparaties, waar overigens vaak geen geld voor is. Maar de mensen kunnen niet nog jaren in tentenkampen blijven; kampen waarvoor echt elke lege plek in de zeer stedelijke omgeving is benut. Nigel Fisher van Ocha, de VN-instelling die zich bezighoudt met de coördinatie van humanitaire hulp meldt: de hulp in de kampen moet niet te goed worden, want waarom zouden de mensen dan nog weg gaan. De meerderheid van de armen had vroeger geen toegang tot toiletten. Er zijn voorzieningen voor de kinderen, men heeft shampoo, water, onderdak.

Van een doodskist naar een houten huisje

Stefan Vervloet en het echtpaar De Gier zijn in 1983 naar Haïti gekomen met als doel een bedrijfje op te zetten om de lokale werkgelegenheid te stimuleren. Na veel vallen en opstaan bestond de handel van hun bedrijf Maxima uiteindelijk voor een fors deel uit luxe doodskisten. De paradox is: na de honderdduizenden slachtoffers van de aardbeving zakte de vraag naar grafkisten in. De doden gingen in massagraven. Het leek vervolgens een gemakkelijke stap: van doodskisten naar houten huisjes. Ze hebben 120 mensen in dienst, met een echte baan, met rechten en plichten. Onder meer Tear, Cordaid, World Vision en Rode Kruis zijn opdrachtgevers. De kleine houten huisjes met een tinnen dak, t-shelters, (t = temporary), zijn bedoeld als tijdelijke huisvesting, voor maximaal drie jaar, om de mensen zo snel mogelijk uit de tentenkampen te krijgen. Een standaardhuisje kost een kleine 2000 euro, heeft een grondoppervlak van 18 vierkante meter, is in principe voor zes personen bedoeld en er zijn tien houten panelen nodig. Het hout wordt uit Amerika geïmporteerd. De achterliggende visie op t-shelters verschilt per organisatie: Cordaid hanteert de filosofie dat de lokale bevolking zo veel mogelijk bij alles moet worden betrokken en laat de mensen zelf het huisje afbouwen, bijvoorbeeld met puin. Het Rode Kruis wil juist kant-en-klaar, standaard en snel. Het VN-sheltercluster is ook voor: creëer een voldongen feit met de huisjes en je omzeilt de eindeloze eigenaarschapsproblemen bij de bestaande huizen. De heer Padberg is ook voor: "beter in een t-shelter dan in een tent in de stromende regen". Weer anderen zoals bijvoorbeeld Woord en Daad en ECHO relativiseren het concept van de t-shelters: het begrip tijdelijk bestaat niet voor een Haïtiaan. De huisjes, naar Nederlandse maatstaven overigens niet meer dan kloeke tuinschuren, worden permanent. Daar moet je rekening mee houden bij de constructie.

Bij het Sheltercluster van de VN is men op diverse manieren tot de conclusie gekomen dat er in totaal 135.000 t-shelters nodig zijn. Dit programma is ambitieus, maar niet onmogelijk. De t-shelter sector doet goed werk aldus de VN. Er zijn inmiddels 8000 shelters afgeleverd, een kleine 17.000 stuks zijn al in het land en er zitten er nog 35.000 in de pijplijn. Voor de armen in Haïti zijn de huisjes een vooruitgang ten opzichte van hoe ze voor de ramp gehuisvest waren; voor de middenklasse, waar mensen vaak vele jaren voor een behoorlijk huis gewerkt en gespaard hadden en die nu alles kwijt zijn betreft het echter een achteruitgang. In deze laatste groep bestaan de grootste frustraties. 135.000 Noodhuisjes bouwen, het blijft een lastige klus. Er zijn talloze praktische problemen te overwinnen: tekort aan grond, hoeveel mensen hebben nu echt nieuw onderdak nodig (de cijfers over het totaal aantal daklozen verschillen), registratie als landeigenaar, het gebrekkige kadaster, de vernietiging van officiële papieren, de honderdduizenden die Port-au-Prince verlieten. Velen verblijven bij verwanten, maar hoeveel? Niemand die het weet. Niet iedere kampbewoner behoeft in ieder geval een eigen shelter. Er is een enorm ruimtegebrek in de hoofdstad, waar voorheen circa drie miljoen mensen woonden.

Buiten Port-au-Prince bezoeken we een schooltje. Hier worden kinderen opgevangen die trauma's hebben opgelopen tijdens de aardbeving. Er is een meisje van elf dat negen gezinsleden heeft verloren en alleen nog een tante overheeft. Zij reageerde eerst nergens meer op. Pas na een aantal weken begon ze weer met praten. Door intensieve begeleiding, is ze nu weer in staat naar school te gaan. Wat een leed.

“Van kerk naar kamp”

Het tentenkamp begint pal aan de kerkruijnte. Een buitenplaats onder bomen en zeilen waar een ietwat sfeervolle kerkdienst in de eigen taal, het Creools plaatsvindt, “de taal van het hart”. Het echte kerkgebouw, een school, is onveilig verklaard. Je stapt zo vanuit ‘de openluchtkerk’ in het tentenkamp, waar de tenten zeer dicht op elkaar staan en je door nauwe doorgangen bezaaid met stenen moet lopen. Het stinkt er licht. De tenten penetreren bijna de ruimte waar de dienst werd gehouden. Binnen in de tenten is het bloedheet: de gloeiende zon staat te branden op het tentzeil. Buiten is het 35 graden. Het komt voor dat baby's overlijden in deze tenten: aan uitdroging door oververhitting. Er zijn honderden van deze geïmproviseerde tentenkampen, zeer dicht op elkaar gepakt, soms met tienduizenden bewoners.

We lopen langs de school van de kerk die niet meer in gebruik is. Er moeten aanzienlijke reparaties plaatsvinden, maar dat gebeurt niet. De eigenaar doet er niet veel mee. Niemand voelt zich verantwoordelijk. Een illustratie van de vele problemen.

2.2. Onderwijs

Naar Léogane en de weg naar het platteland

We zitten in een schoolzaaltje op het platteland, voorbij Léogane. Regelmatig lopen jongens met ossen en karren voorbij. Op de achtergrond de bergen. Verlegen kinderen zitten achter ouderwetse handnaaimachines in een open ruimte. De school heet Paradis des Petits. Crech, een consortium dat gericht is op christelijk onderwijs, geeft psychosociale trainingen aan docenten voor traumaverwerking van de kinderen. 31 Scholen worden ondersteund, in de grote krottenwijk Carrefour en in het zwaar getroffen Léogane. Het gros van de scholen wordt nog niet bereikt. De nood is groot. 80 Procent van de scholen in Léogane is vernield. Dit gebied was al erg arm. Het is belangrijk dat de scholen worden geholpen.

De schooldirecteur geeft uitleg over de gebruikte methoden van Crech. Ze geven trainingen voor senior psychologen, pastors, mentoren. Crech kijkt vooral naar wezen, gehandicapten, werklozen. Daarnaast wordt er aan vaardigheidstraining gedaan, maar

er is momenteel niet veel werk. Eigenlijk zou Unicef meer betrokken moeten worden bij de privé-scholen op het platteland, zij zitten nu alleen in de stadsscholen. Veel kinderen zijn getraumatiseerd, ze beginnen hard te huilen bij de vraag hoe ze zich voelen of rennen weg. Ze krijgen flash backs over de ramp. Ze laten de kinderen een beetje spelen, tekenen. Om zich weer te leren uiten. Sommigen hebben al sinds de aardbeving hoofdpijn.

80 Procent van de scholen is in privé-handen, minder dan 20 procent is van de overheid. Haïti heeft van oudsher een laag percentage kinderen dat naar school gaat (50 procent) : er moet immers gewerkt worden op het land, op broertjes en zusjes gepast en er is een groot tekort aan (plattelands) scholen. Een aantal van de privé-scholen betreft religieus georiënteerde scholen. Daarnaast zijn er duizenden hele kleine private schooltjes van slechte kwaliteit. Na de aardbeving hebben de scholen het nog moeilijker gekregen: veel kinderen zijn weg en de scholen hebben geen inkomen meer. Op dit moment zit men nog in de noodhulpfase, maar dit moet op den duur overgaan in reguliere programma's.

In de sloppenwijk Cité Soleil is ook een schooltje: het zag er goed uit, goede muren, de houten bankjes opgestapeld. In deze periode, van half augustus tot eind september is er vakantie, later dan anders vanwege de aardbeving. Het schoolhoofd, een magere kleine man, was erbij en gaf uitleg, samen met de pastor die werkt in Cité Soleil. Moedige mensen die veel goed werk doen in deze krottenwijk. Aan de Rue St. Martin in de wijk Bel Air, een wijk waar 80 procent van de huizen is ingestort, staat een kerk met twee aparte suikerwitte torens. Hun hospitaal, dat in een bioscoopgebouw naast de kerk was gevestigd, is ingestort. Het puin is inmiddels geruimd. Vorige week is hier nog iemand bij omgekomen. De kerk beheert ook een school, voor kinderen uit de hele wijk. De organisatie betaalt het schoolgeld. Voor de aardbeving waren ze ook niet financieel zelfstandig maar werkten er wel naartoe. Dat is nu allemaal een stuk moeilijker geworden. Op termijn zal de overheid door het genereren van meer inkomsten (belastingen) meer kinderen toegang tot onderwijs moeten verschaffen. Dat kan ook prima door particuliere scholen mede te financieren. Het hoeven dus niet allemaal staatscholen te worden is de algemene opvatting.

2.3. Duurzame Landbouw

Haïti was na de slavenopstanden een land van kleine zelfvoorzienende boerenbedrijfjes geworden. Het plantagesysteem werd na de opstand volledig ontmanteld. De kleine bedrijfjes waren straatarm en er moest steeds verder de bergen ingetrokken worden om nog enige landbouwgrond te vinden. Massale ontbossing en erosie waren het gevolg. Ook buitenlandse ondernemingen kregen toestemming percelen bos volledig leeg te kappen. De tropische parel uit de tijd van Columbus, eens grotendeels bebost, heeft nu minder dan 2 procent bos over.

Minder dan een derde van de grond (ongeveer 28 procent) is geschikt voor landbouw. Haïti is een overwegend bergachtig land waarbij de helft van het land bestaat uit bergen met hellingen van meer dan 40 procent. Van de bijna tien miljoen inwoners woont momenteel iets meer dan de helft op het platteland. Net als elders trok de arme boerenbevolking vanaf het midden van de twintigste eeuw massaal naar de grote stad, Port-au-Prince, om daar alsmat verder aan te klonteren in opeengestapelde krottenwijken. Tot aan de horizon reiken de vervallen krotjes, de dozen, het karton, de golfplaten en wat je nog meer kunt bedenken aan materiaal voor zelfbouw. Vooral jongeren trokken massaal van het platteland weg, van een platteland waar 88 procent van de bevolking arm is. Weg van de honger, van de afwezigheid van sociale voorzieningen en het economisch verval. Het inkomen per hoofd bedraagt op het platteland een derde van dat in de stad. Ondervoeding komt veelvuldig voor.

Tot 1950 kon Haïti voldoende voedsel produceren voor de eigen bevolking. In 1970 werd 10 procent van het voedsel ingevoerd. In 1981 liep dit percentage op tot 23 procent en in 1993 voerde men reeds 43 procent van de voedselbehoeften in. Daarna is dit percentage verder opgelopen. Sinds de jaren tachtig is de landbouwproductie en haar aandeel in de nationale economie achteruitgegaan. Traditionele exportgewassen zoals koffie en suiker zijn sterk achteruitgegaan. Door de ontbossing schijnt de zon te fel op de koffieplanten. Heden ten dage worden de markten overheerst door goedkope Amerikaanse dumpkleding, goedkope export van voedsel. De lokale markt kan daar niet tegenop concurreren. Van ons ontbijt bij EU ECHO, de humanitaire tak van de Europese Unie, is 80 procent van het voedsel geïmporteerd inclusief de bananen, de suiker en de koffie. Weer een paradox: overal staan bananenbomen, maar de bananen moeten worden geïmporteerd.

ECHO

Vier gebruide heren van de organisatie ECHO stellen zich voor. Het gaat om een werkontbijt. We zitten buiten op het terras. Binnen is een geïmproviseerd kantoor in een woonhuis. In de tuin staan terracotta potten. Kinderstemmen klinken op de achtergrond. ECHO is de noodhulporganisatie van de EU. De vertegenwoordigers van ECHO doen hun best de Nederlandse delegatie hun visie uit te leggen. Er moet door de EU geïnvesteerd worden in wegen aanleggen, om het land te ontsluiten, om lokale boeren meer toegang tot de markt te geven. De landbouw is een enorme uitdaging, maar de EU houdt zich meer met andere sectoren bezig (goed bestuur, infrastructuur). Wel zijn de EU vertegenwoordigers overtuigd van de noodzaak om infrastructuur op een slimme manier te verbinden met landbouw: ontsluiting van het platteland met goede wegen is noodzakelijk om de oogst naar de markt te transporten. Nu ligt vaak meer dan 30 procent weg te rotten als gevolg van gebrek aan transportmogelijkheden. Een aantal EU delegatieleden is bij de aardbeving omgekomen, waaronder de directeur van ECHO. Deze transitieperiode is erg complex. ECHO is echter niet voor eeuwig hier en zal moeten werken aan het overbodig maken van zichzelf. Hooguit 10 tot 5 procent moet overblijven, uiteindelijk, als alles op de rit is. Men zet ook sterk in op voedselzekerheid, irrigatie, agro-industrie, kleine ondernemingen. Het is van groot belang de lokale voedselproductie te stimuleren om minder eenzijdig afhankelijk te zijn van voedselimporten.

2.4. Puinruimen

Overal ligt puin

We rijden door diverse wijken, waaronder de wijk Bel Air, waar veel meer huizen zijn verwoest of beschadigd dan aan de buitenkant lijkt. Overal ligt hier veel puin. De bekende groene, gele en rode markeringen overal. We stappen uit op een hoge plek en kijken neer in het dal, en zien de ongelofelijke en onmogelijke stapelbouw. De rijken trokken het eerst de berg op en bouwden daar villa's, de armen (hun personeel) is gevolgd en woont daar in kleine huisjes tussen. Ook de grote villa's zijn soms zwaar getroffen, maar soms zie je huizen die volkomen onaangestast lijken. Ook in Bel Air heeft het verval een sinister gezicht. Er zijn zeer veel half ingestorte krotten, soms in bizarre vormen. Varkens en geiten met jongen scharrelen door het puin.

Kerken, scholen, klinieken en huizen

Jaap Noordzij, de projectmanager van Woord en Daad en belast met de coördinatie van de noodhulp, geeft uitleg over het cash-for-work programma, dat loopt via Parole et Action. Deze organisatie richt zich bij het puinruimen op scholen, klinieken, huizen en soms kerken. Het grove sloopwerk is echter te gevaarlijk en moeten ze overlaten aan specialisten. Bij de sloop van een kliniek is iemand gestorven. Het gebouw zakke langzaam in elkaar terwijl de mensen op het dak stonden, levensgevaarlijk. Ze helpen soms om een kerk te verplaatsen. Al het ruimen van het puin wordt met schop en pikhouweel gedaan, en als het nodig is met de hand. De mensen uit het programma werken hard in de brandende zon, vindt Noordzij. Een probleem is de betaling. Het is erg belangrijk op tijd te betalen, anders worden de mensen zeer boos. Maar veel geld hebben is in de straten van Port-au-Prince erg gevaarlijk, men herkent het transport. Ook zijn er problemen met de huiseigenaars. Veel kerken organiseren cash-for-work programma's. De grote blokken cement die overal op straat liggen worden in elkaar gehakt met hamers indien mogelijk. Er zijn speciale plekken waar het puin gestort kan worden, het wordt op wagens geladen en via de zeer slechte wegen naar de stortplekken gebracht buiten de stad.

Noordzij vindt dat er al aardig wat puin weg is vergeleken bij de beginperiode en schat in dat het in het huidige tempo nog zo'n twee tot drie jaar duurt voor het puin weg is. Een deel van het afval blijft, want in de slums had nooit gebouwd mogen worden. Andere organisaties schatten de duur in dit tempo eerder op zeven jaar.

In Cité Soleil, waar AMG - een andere partnerorganisatie van Woord en Daad - werkzaam is, zien we later daadwerkelijk de ploegen aan het werk. Enkele tientallen cash-for-work mensen (manen en vrouwen) met blauwe shirts en helmen. Werk in de brandende zon, vegen, gaten schoonmaken, puinruimen. Dit werk heeft een belangrijke sociale functie in deze door benden gedomineerde wijk, waar zoals gezegd veel mensen hun schamele baantje kwijt zijn en waar veel sociale onrust heerst. In totaal zijn er bij AMG 600 cash-for-work mensen die met ondersteuning van Woord en Daad aan het werk zijn, verspreid over drie wijken. De kosten bedragen 3000 dollar per dag want er wordt 5 dollar per dag betaald: het minimumloon. De inschatting is dat indien na een jaar het cash-for-work programma stopt, de bewoners zullen stoppen met het schoonmaken van de goten en dergelijke. Het cash-for-work programma zou dan ook moeten overgenomen worden door de overheid om de wijk schoon te houden.

2.5. Zwakke overheid

In Quartier Latin

We zitten op de binnenplaats. Zachte geluiden van keuvelende en beschaafde stemmen. Het is donker en de bediening is vriendelijk. Het Franse restaurant Quartier Latin van de echtgenote van honorair consul Padberg is gelegen in de duurdere en hoog gelegen wijk Petionville. Het was een lange autorit, deels in de schemering, tussen de vele schimmen van mensen op straat. Men biedt allerlei waren aan. Elke open plek in de stad zoals ook het park bij het restaurant is tot de nok toe gevuld met tenten. Het restaurant is na de aardbeving uiteindelijk opnieuw geopend. Dilemma: chique Frans dineren met al die tentenkampen om de hoek, kan dat wel? Doorslaggevend was de werkgelegenheid, de lokale banen die nu toch maar weer zijn gecreëerd. Aan het einde van de avond houdt dhr Padberg een korte toespraak. Hij kent Haïti erg goed omdat hij er al 32 jaar woont. Er zijn nauwelijks goed functionerende politieke partijen. Verkiezingen zijn populariteitsverkiezingen van lijsttrekkers. Er komt een zware tijd aan nu met de verkiezingen, voorspelt Padberg.

EU ECHO houdt zich ook bezig met goed bestuur. De meeste ministeries zijn ingestort bij de aardbeving, evenals het belastingkantoor. Niets functioneerde meer, er was grote moeite om de ambtenaren te betalen. Eind september is een cruciale periode. De wederopbouw van de ministeries daar moet geld voor op tafel komen. ECHO helpt zes ministeries. Andere donoren helpen de anderen, het is allemaal goed afgestemd.

Decentralisatie is hard nodig, vinden zowel ECHO als de heer Padberg, want alles is te veel op Port-au-Prince gericht. Wie bijvoorbeeld in het Noordoosten een bedrijf wil beginnen, moet voor alles naar Port-au-Prince. Bij de aardbeving gingen 300.000 mensen terug naar hun familie op het platteland - 600.000 verlieten in eerste instantie de stad, de helft is teruggekeerd, de rest lijkt op het platteland te blijven. Het doel is de mensen daar te laten, dat is volgens ECHO veel beter dan terug naar de overvolle hoofdstad. Dat betekent ook dat ontwikkeling van bijvoorbeeld de tweede stad in het land, Cap Haïtien erg belangrijk is. Het UN Development Program ((UNDP) heeft als taak om de verkiezingen van president en parlement op 28 november 2010 te begeleiden. Helaas heeft de EU tot nu toe niet besloten verkiezingswaarnemers te sturen. Bij mijn eerste debat na mijn reis vraag ik minister Verhagen (van Buitenlandse Zaken) om zich alsnog hiervoor in te zetten binnen de EU. Hij zegt toe zich hiervoor in te zetten in de eerst volgende EU-Raad.

Bezoek aan de senaat

Er is veel somberheid onder de mensen. Sommigen verlangen terug naar Duvalier of Aristide. Het verkiezingsseizoen barst echter pas echt los in september; er worden dan grote demonstraties verwacht. Sinds mei 2010 is er een demissionaire regering en is het parlement ontbonden. Alleen de senaat functioneert nog, maar alle belangrijke besluiten worden opgeschort tot na de verkiezingen. De verkiezingen worden georganiseerd en gecontroleerd door de Voorlopige Kiesraad (CEP). Er gaan stemmen op om de verkiezingen uit te stellen, maar anderen waaronder de Senaatsvoorzitter zijn daar erg op tegen. De gevolgen van de aardbeving veroorzaken echter veel complicaties: overheidsgebouwen vernietigd, mensen zijn hun papieren en kiespassen kwijt en honderdduizenden burgers wonen op andere plaatsen.

We hebben een ontmoeting met de voorzitter van de senaat en enkele senatoren. De zitplaatsen worden aangewezen volgens een streng protocol. De Senaatsvoorzitter onderstreept dat een epidemie is voorkomen, dat er voorzien is in schoon drinkwater, dat dat onder meer het resultaat is van het werk van het Rode Kruis, van de NGO's, van Unicef. Hij is echter zeer kritisch over de afstemming met de Haïtiaanse overheid. De overheid was helemaal lamgeslagen, men wist niet wat te doen. Dat is nu voorbij: de projecten moeten nu eerst worden goedgekeurd door de overheid voordat ze worden uitgevoerd. Maar dat gebeurt nog te weinig vindt hij.

Met betrekking tot verkiezingen is men in de fase van kandidaatstelling. Er wordt de laatste hand gelegd aan de lijsten. Wat zijn de moeilijkheden: op de lijst staan soms mensen die dood zijn of zijn weggetrokken naar andere plaatsen, het tweede probleem is de financiering van de politieke partijen, die alles kwijt zijn. Voor dat laatste zijn inmiddels geldschieters gevonden. Betwijfeld moet worden of de kiescommissie in staat zal zijn alle kiezers op tijd te registreren. Zou Port-au-Prince op een andere datum de

verkiezingen moeten organiseren, is de vraag. Nee, juist verkiezingen geven legitimatie. Eventuele druk van de donoren om de verkiezingen uit te stellen zal worden weerstaan, want de bevolking heeft behoefte aan stabiliteit, en die komt er niet zonder verkiezingen. Een gekozen president is veel beter, aldus de voorzitter. De mensen moeten zoveel mogelijk worden gemobiliseerd en participeren, anders komt er geen stabiliteit. Als onderwijs en gezondheidszorg beter op orde komen zal dat bijdragen aan een grotere opkomst bij de verkiezingen die voorheen al vaak niet hoog was (rond de 20-25 procent).

Nigel Fisher, Deputy Special Representative of the Secretary General, Resident Coordinator, Humanitarian Coordinator, UNDP Resident Representative geeft zijn visie op de verkiezingen. Er worden vragen gesteld over Minustah in relatie tot de verkiezingen. De verkiezingen moeten goed zichtbaar zijn en ook moet duidelijk zijn dat zijn organisatie geen enkele politieke belangstelling heeft voor de uitkomst. Een belangrijke zaak is stabiliteit. Er zijn bendes, er is een toename van geweld geconstateerd en de verkrijgbaarheid van kleine wapens neemt toe. De schaduw van de verkiezingen heeft een destabiliserend en agressiviteitsverhogend effect. Er zijn 4390 VN politieagenten op straat, de politieursurveillance is vergroot. Alle gevangenen hebben tijdens de aardbeving de gevangnissen verlaten, maar er zijn er al 500 weer gearresteerd. Van middernacht tot 6.00 uur is er meer politie op straat. Minustah doorzoekt nu ook auto's op zoek naar wapens, dus ze zijn actiever geworden. De militairen zijn met 8940 man sterk aanwezig. Training van de nationale politie is ook een taak. Er zijn bendes. Infiltreren en breekt de gangs is het motto. Er lopen lijntjes tussen de bendes en politieke partijen. Dat maakt het gecompliceerd. "Infiltreren en breekt de gangs"; zo luidt het motto van de UNDP.

2.6. Economie en bedrijfsleven

Een bevlogen directeur.

Lesly Jules, directeur van het Centre Spécialisé de Leadership (CSL enterprise development), is partner van Woord en Daad en PUM (Programma Uitzending Managers) houdt een presentatie over zijn bedrijf, dat zich op het versterken van kleine ondernemingen richt. Zijn strategie behelst onder meer het versterken van ijver en toewijding, het helpen ontwikkelen van bedrijfsontwikkelingsprofielen, kasgeldstroom management, contracten, voorzien in kredieten en het monitoren van vooruitgangprocessen.

Haïti stond in 2008 op een wereldranglijst (179 landen) van IMF op de 133e plaats. Haïti is het armste land van het westelijke halfrond. Ongeveer 70 procent van de Haïtiaanse beroepsbevolking voorziet in haar levensonderhoud binnen de informele economie. Het gaat om straathandelaren, marktkoopvrouwen, boeren, ambachtslieden enzovoort. Het inkomen is in de regel beperkt (gemiddeld 1,26 dollar per dag) en er is veel inkomensonzekerheid. Een dag niet werken, betekent een dag geen inkomen. Ze betalen geen belasting en nergens wordt bijgehouden hoeveel ze verdienen. Er is nauwelijks wet- en regelgeving van toepassing op hun werk. Het huidige minimumloon bedraagt minder dan 2,- dollar per dag. In mei 2009 nam het parlement een wet aan om het minimumloon te verhogen naar een kleine 5 dollar per dag. President Préval weigerde echter de wet te ondertekenen. De cash-for-work programma's betalen 5 dollar per dag.

Het doel van CSL is om het midden en kleinbedrijf in Haïti vooruit te helpen zodat men uit de informele sector komt en uiteindelijk ook in staat is om meer werkgelegenheid te creëren. Dit zal ook belastinginkomsten genereren voor de overheid zodat die in staat zal zijn om zorg en onderwijs toegankelijker te maken voor de bevolking.

Ahmand Manuela en haar vier kinderen in haar "huis" in kamp "Comite de Crise Terrain Toto"

3. Van beving naar beter (Hoe nu verder?)

3.1. Huisvesting

Inzet op geel

ECHO stelt dat met betrekking tot de huisvesting er niet een oplossing is, maar vele oplossingen. In het algemeen loopt het herstel van de huisvesting veel gemakkelijker in de rurale gebieden dan in de stad. Een van de oplossingen is nieuwe buitenwijken plannen. De fondsen zijn niet het probleem. Er zijn twee reële locaties om nieuwe buitenwijken te creëren, één bij de stad, en één ver van de stad op een slechte plek. Die oplossing ligt buiten Port-au-Prince. De gele huizen moeten ook zo snel als mogelijk worden gerepareerd, dit is goedkoper dan tijdelijke huisjes en het puin kan worden hergebruikt.

Nigel Fisher van Ocha zoekt oplossingen. Een gele school waar de eigenaar niets aan wil doen en kinderen die niet meer in het gebouw durven, dat komt veel voor. Er moet meer geld worden uitgetrokken voor reparatie van de gele huizen. Overigens is er een groot gebrek aan ingenieurs. Er is dringend training van Haïtiaanse ingenieurs nodig. De grote vraag is hoe er voortaan gebouwd kan worden zodat de huizen orkaan- en aardbevingbestendig zijn. Bij veel van de huizen is beton gemixt met kalk en dus van slechte kwaliteit. Een andere belangrijke vraag is de grondeigendom. Landeigenaarschap is een zeer groot probleem. De Fransen kijken hoe ze het kadaster kunnen verbeteren, waar niets meer aan is gedaan sinds 1804. Prepareren van groen en geel voor herbewoning is misschien goedkoper dan de t-shelters.

Cité Soleil biedt ook meer aanknopingspunten dan op het eerste gezicht lijkt. Leen Stok van Woord en Daad is er positief over. Deze wijk met 300.000 inwoners heeft een goede infrastructuur, ligt dicht bij het water en de haven, de wegen zijn weer redelijk begaanbaar door inspanningen van de overheid in de achterliggende jaren. Start kleine projecten, kleine bedrijfjes, rekruteer meisjes die voor wat geld op de kinderen passen en dit alles kan snel een uitwaaierend effect krijgen.

Bananenbomen en hier en daar een loslopende koe

We zijn in Massion W. George, het landelijke gebied voorbij Léogane. Het veld naast het dorpje is al leeg, voorheen stonden er tenten. De tegenstelling met metropool Port-au-Prince is groot: hele kleine dorpjes, hier en daar een loslopende koe, bananenbomen, een kleine poel om in te zwemmen. De t-shelters van Cordaid en CRWRC en American Samaritan Purse staan tussen de oorspronkelijke huizen. De mensen zijn er al weer ingetrokken. Een vrouw wijst op de fundamenten van haar oude huis. De t-shelter is daar deels overheen gebouwd. Het ziet er netjes uit van binnen, met bedden en witte kleedjes. Ze moet echter nog erg wennen. Maar ze heeft een nieuw huis. Kortom op het platteland werken de t-shelters wel goed omdat genoeg grond voorradig is om te herbouwen.

CRWRC/ZOA spreken over een houten frame shelter, om daarmee aan te geven dat de mensen vrij zijn om zelf naar believen hun huisje om te bouwen tot een permanente woning. De verwachting (en hoop) is dat de mensen eigenaarschap tonen. Er kan bijvoorbeeld een stenen muurtje omheen worden gebouwd, of er kan een kamer en een veranda aan worden bevestigd. De mensen doen dit ook en dat is een goede ontwikkeling in de filosofie van bovengenoemde organisaties.

3.2. Onderwijs

Men zegt ons dat de overheid meer verantwoordelijkheid zou moeten nemen voor het particulier onderwijs. Ook daar zal de kwaliteit gecontroleerd en gegarandeerd moeten worden. Ook moet de betaalbaarheid zodanig zijn dat ook mensen met een laag inkomen naar een private school kunnen gaan. Millenniumdoelstelling 2 streeft na iedereen naar school te laten gaan in 2015. Het ziet er naar uit dat Haïti dat niet gaat redden tenzij de toegankelijkheid verbetert (nu 50 procent). Mogelijk kunnen delen van de wederopbouwfondsen ook worden ingezet om de scholen te repareren en meer kinderen naar school te laten gaan.

3.3. Duurzame landbouw

Nigel Fisher van Ocha is positief over wat er kort na de ramp is bereikt. 70 Procent van de rurale families is bereikt, met gereedschap, met zaden. Dit heeft een toename van de oogst bewerkstelligd van 25 procent ten opzichte van vorig jaar. Kan het sneller en beter, ja natuurlijk.

Oplossingen FAO

De FAO, de landbouw tak van de VN heeft een duidelijke visie op de landbouw in Haïti. Haïti is een land met een groot voedseltekort sinds de laatste twintig jaar waar men de competitie met de lage prijzen niet aankan. Ook de zeer sterke bevolkingsgroei is een oorzaak. Prioriteit moet hebben herinvesteren in de landbouw. Het zou een illusie zijn te denken dat Haïti zelfvoorzienend zou kunnen worden, maar een betere balans tussen voedselimport en gewassen van eigen bodem is wel haalbaar. Bijvoorbeeld: twintig jaar geleden aten de Haïtianen alleen op zondag rijst, nu elke dag, maar dit gewas doet het niet goed in Haïti en de rijst moet dan ook voor tachtig procent geïmporteerd worden. De overheid verdient aan de import. Volgens een studie van Unicef uit juni is de ondervoeding momenteel gelijk aan de maand voor de aardbeving. Een op de drie kinderen is ondervoed, zowel voor als na de aardbeving. Er is dus na de aardbeving een grote voedselcrisis voorkomen, wat een grote prestatie is in en land waar twee en een halve maand totaal geen importfaciliteiten waren, waar de haven kapot was, met prijzen die stegen en stegen. De voedselprijzen stabiliseren zich momenteel op een niveau dat ongeveer 15 procent hoger ligt dan voor de aardbeving Er is nu vooral een groot gebrek aan opslagfaciliteiten. Uiteindelijk moet de overheid versterkt worden om al deze problemen aan te pakken. Daarnaast kan Nederland een goede bijdrage leveren, Nederland heeft een goede reputatie op landbouwgebied. Bijvoorbeeld ook uitwisseling met de Universiteit van Wageningen.

Er is weinig overheidsgeld. Lenen is lastig. Microkredieten zouden uitkomst bieden. Ook daarom is het ontwikkelen van lokale faciliteiten echter van groot belang. Er zal nog minstens vijf jaar hulp van buitenaf nodig zijn, ontwikkeling vergt tijd. In 2009 waren 1,8 miljoen mensen voedselonzeker, nu is dat opgelopen. De orkanen zijn een groot risico.

De organisatie Parole et Action (Haïtiaanse partner van Wogd en Daad) werkt veel op het platteland. Vaak verliezen mensen de oogst horen we. Als de bonen klaar zijn voor de oogst beginnen de regens en alles verrot. Er zijn vooral projecten in het noorden van het land. Gezinnen waarvan de kinderen naar school gaan, krijgen een koe, waarmee ze inkomen kunnen genereren, men stimuleert het houden van kalkoenen, die na vermenigvuldiging helpen de mensen om hun inkomen te vergroten. De voedselvoorziening is erg moeilijk, er zijn grote gezondheidsproblemen.

Cassave is lokaal en kan niet gecommmercialiseerd worden. Maïs is een belangrijk gewas. Iedere boer moet een koe, dat is zijn bankrekening. Het gezin drinkt een deel van de melk. Als boeren samen een coöperatie vormen en de overblijvende melk pasteuriseren en bij de scholen laten bezorgen of verkopen op de markt, draagt dat ook weer bij. Dit kan ook met de zoete aardappel. Het voldoet aan de lokale vraag. De FAO wil dat er in Port-au-Prince meer wordt teruggegaan naar lokale voedseltradities. Er kan een voorbeeld worden genomen aan Brazilië, dat wettelijk heeft geregeld dat 30 procent van de lokale producenten moest komen. Er zijn nu erg restrictieve wetten, iedereen wil een concept van 'de markt' hanteren. Helaas is de Haïtiaanse regering niet geïnteresseerd in het verminderen van voedselimporten omdat ze dan inkomsten missen. De verklaring? Er zijn vijf zeer machtige voedselimporteurs in Haïti, die zo hun politieke relaties hebben in de hoofdstad. De FAO denkt momenteel na over nieuwe allianties. De staat bezit veel land en de grote boeren ook. Herverdeling van land is nodig. Niet al het geschikte land wordt gebruikt, dus in theorie zou er meer land beschikbaar kunnen komen voor landbouw.

Er zijn altijd grote verliezen bij de oogst, zelfs in een goed jaar. Dit heeft mede te maken met de slechte kwaliteit van het land, met de erosie, door het gebrek aan bomen. Boeren moeten volgens FAO goede zaden krijgen, er moeten goede methoden komen om zaden te testen en te vermenigvuldigen. Zaad wordt nu vooral in buurland de Dominicaanse republiek ingekocht. Nederland zou hierin een goede rol kunnen vervullen volgens FAO met name in de ontwikkeling van kwaliteitscontrole.

3.4. Puinruimen

Nigel Fisher van Ocha zou erg verbaasd zijn geweest als het in een jaar was gelukt. Herstel van beschadigde huizen kan volgens hem snel. In een district hebt waarin 70 procent van de huizen is vernietigd, kan het hele gebied opnieuw worden ingericht. Je kunt gaan bouwen rond de 'groene' huizen. Hij denkt dat vijf tot zes jaar nodig zijn voor de reconstructiefase. De mate van puin is nu al aanzienlijk minder in de straten dan op 12 januari. Het kost jaren om al dat puin te ruimen. Ook zijn er wegen en drainagekanalen gekomen op plekken waar dat er nooit eerder was. De opbouw zal verschillende decaden duren. Hij vindt dat de grote giften goed besteed zijn en dat nu er nu overgegaan dient te worden naar de wederopbouwfase.

Op weg naar naar Cité Soleil, de onveiligste sloppenwijk van Haiti, met 300.000 inwoners, krijgen we escorte van twee politieauto's met vijftien politieagenten, hun geweren in de aanslag. Zelfs lokale hulpverleners durven de wijk niet in zonder bewakers. Veel criminelen die bij de aardbeving uit de gevangenis zijn ontsnapt, verschuilen zich hier. We stoppen en de politie bewaakt de straathoeken. Open riolen, stank en een wat dreigende sfeer hangt er tussen de kleine steegjes.

3.5. Zwakke overheid

De donoren doen er goed aan te investeren in capaciteitsopbouw van het ambtenarenapparaat. Na terugtrekking van NGO's na de noodhulpfase, zal de overheid weer direct verantwoordelijk worden voor de uitvoer van wederopbouwprogramma's. Er zal een beter wettelijk kader moeten komen voor buitenlandse investeerders zodat ze minder risico's zullen gaan lopen en sneller investeren. Ook de corruptie moet krachtiger bestreden worden. Versterking van het maatschappelijk middenveld kan zorgen voor betere checks and balances. De overheid zou zijn draagkracht versterken als het meer oog zou hebben voor rurale ontwikkeling. 1). Het ontlast de overbevolking in de grote steden en 2). 75 Procent van de mensen werkt in de landbouwsector. Daarom is het van cruciaal belang om als overheid en donoren meer te investeren in de lokale landbouw.

3.6. Economisch (bedrijfsleven)

“Koop lokaal, bouw Haïti”

CSL heeft via Woord en Daad contacten gelegd met de Nederlandse Brood en Banketbakers Ondernemers Vereniging (NBOV), die inmiddels kleine leningen verstrekt voor het opzetten van bakkerijen. Tijdens de bakkerijbeurs in de Rai mocht ik bij de overhandiging zijn van de cheque die de leningen mogelijk moet maken. Ook is CSL inmiddels de vertegenwoordiger van het Nederlandse PUM programma om kennis en expertise vanuit Nederland door te geven aan het midden en kleinbedrijf in Haïti. Mooie initiatieven.

We bezoeken één van de projecten die CSL een lening heeft verstrekt. De oranje en mintgroene ruimte doet Europees aan. De tafels zijn oranje, de stoelen hardgroen, de muren hebben een lichtere tint. Groene en oranje lampen. We drinken limonadesiroop met een ijslaag, in felle zuurstokkleuren. Welkom in Lily's Fresco and Snacks. De bedrijfsleider, mevrouw Odyle Damour, gekleed in een cyclaamkleurig mantelpakje vertelt met trots en enthousiasme over haar zaak. We krijgen uitleg over alle verbouwingsactiviteiten, die nu zijn afgerond. We zien ondertussen grote stapels witte boxen met eten vertrekken: een lunchbestelling.

Lily Fresco's en Snacks is een voorbeeld van een in franchise formule opererende kleine zaak (catering en restaurant) met als motto “Haïti First”: Spending the Development Dollar Twice”. De achterliggende gedachte is dat normaliter slechts een klein deel van de bestede hulpdollars en -euro's ten goede komen aan de lokale economie. Heel veel geld wordt besteed aan import en deze grote mate van import betekent een gemiste kans voor het lokale economisch herstel. Beter is zoveel mogelijk gebruik te maken van lokale leveranciers, ook bij het hulpprojectwerk. Een voorbeeld: een donator kan 1 miljoen dollar besteden om het ziekenhuis met ingevoerde goederen en diensten te bouwen. Of zij kunnen van lokale leveranciers gebruik maken om het ziekenhuis te bouwen. Dit genereert dan gelijktijdig levensonderhoud, belastinginkomsten en er wordt gebouwd aan de lokale markt; Zaken als Lily's Fresco and Snacks worden met inzet van CSL overal in Port-au-Prince meer en meer operationeel.

4. Conclusies en aanbevelingen

Belangrijkste waarnemingen

1. De noodhulpfase, die eigenlijk nog niet is afgerond, is redelijk tot goed verlopen. Geen grote uitbraken van epidemieën. Geen ernstige verslechtering van de veiligheidssituatie, met name door de snelle manier waarop de Haïtianen, in de kampen en daarbuiten, zich hebben georganiseerd en de rust hebben bewaard. In de publieke beeldvorming is dit onvoldoende doorgelopen.
2. Coördinatie van de hulp is ook naar wens verlopen. De clusterbenadering van de VN werkt goed. Uitdaging is nu om de omschakeling te maken van noodhulpclusters naar wederopbouwclusters, omdat veel clusterleden gespecialiseerd zijn in noodhulp.
3. Het tempo van overgang van 'emergency shelter' naar 'temporary shelter' is duidelijk te laag, mede gezien de orkanen en tropische stormen die Haïti, en met name de tentenkampen in de hoofdstad, kunnen treffen. Tegelijk liggen hier veel mogelijkheden. Reparatie van beschadigde woningen is aanmerkelijk goedkoper dan het realiseren van nieuw tijdelijk onderdak (t-shelters). Gebrek aan donorfondsen, technisch materieel, ervaren mensen en een duidelijk overheidskader zijn de belangrijkste blokkades op dit moment.
4. De Haïtiaanse overheid komt langzaam weer op gang en begint meer daadkracht te tonen, hoewel de verkiezingen in november 2010 ook weer een vertragende factor zijn. De verleiding van veel organisaties is om buiten de overheid om te werken, teneinde tempo te kunnen houden. Daardoor wordt de overheid zwak gehouden. Het is belangrijk dat de nationale overheid de leiding heeft bij de wederopbouw en dat de internationale gemeenschap, voortbouwend op inmiddels sterk verbeterde en constructieve relaties, de overheid daarin ondersteunt.
5. In de noodhulpfase is het Haïtiaanse maatschappelijk middenveld duidelijk onvoldoende betrokken door internationale organisaties bij het opstellen van plannen en soms ook bij het uitvoeren van hulpactiviteiten. Blijvende, diepgaande betrokkenheid van Haïtiaanse organisaties en overheid dient uitgangspunt te zijn voor internationale donoren en NGO's.
6. Haïti is nog steeds in zeer sterke mate afhankelijk van voedselimporten, en in deze situatie zal naar waarschijnlijkheid de komende jaren geen verandering komen. Maatregelen om de nationale voedselproductie te stimuleren zijn daarom allereerst van belang om de voedselzekerheidssituatie te verbeteren: een groot deel van de bevolking verkeert in voedselonzekerheid en 30 procent van de kinderen is ondervoed. Vanwege het feit dat het inkomen van 75 procent van de Haïtianen direct of indirect afhankelijk is van de agrarische sector, is het ook economisch zinvol prioriteit te geven aan investeringen in de landbouwsector.

Aanbevelingen

1. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft een belangrijk deel van de in het kader van de verdubbeling van de SHO gelden voor Haïti gereserveerde middelen geparkeerd voor financiering van wederopbouw vanaf 2012. Deze middelen dienen flexibel ter beschikking te staan aan de SHO en indien nodig beschikbaar gesteld te worden voor 'verlengde noodhulp' dan wel wederopbouwactiviteiten die eerder dan 2012 aanvangen, bijvoorbeeld voor de urgente bouw van meer T-shelters op het platteland of de reparatie van bestaande woningen in met name de steden.
2. Het plan voor de wederopbouw dat de Samenwerkende Hulporganisaties in november zullen voorleggen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken dient niet alleen beoordeeld te worden op de mate van aansluiting bij plannen van de Haïtiaanse overheid en internationale donoren, maar ook op de mate waarin het bijdraagt aan inkomensgenererende activiteiten, versterking van de landbouw en voedselzekerheid, en het geven van een impuls aan het midden en kleinbedrijf (met name agribusiness).
3. Met het oog op de versterking van de private sector in Haïti en het geven van een impuls aan de betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven in dit land, wordt PSI (Private Sector Investeringsprogramma) opengesteld, zodat zinvolle twinningprojecten tussen Nederlandse en Haïtiaanse ondernemingen door de Nederlandse overheid mede ondersteund kunnen worden. Daarnaast vervult de EVD een stimulerende rol richting het Nederlandse bedrijfsleven om activiteiten in Haïti te beginnen, onder meer in de vorm van handelsmissies.
4. Voor een periode van vier jaar wordt het ORIO (Ontwikkelings Relevantie Infrastructuur Ontwikkeling) programma opengesteld voor Haïti. ORIO is een programma dat zich niet alleen op bilaterale partnerlanden, maar ook op LDC- landen richt. Haïti is onmiskenbaar een LDC land, dat daarnaast qua publieke infrastructuur zeer zwaar getroffen is door de aardbeving van 12 januari. Openstelling van ORIO stelt de Haïtiaanse overheid in staat om, met een schenking van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken en inzet van het Nederlandse bedrijfsleven, te werken aan herstel van de infrastructuur. Dit kan bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen voor economische groei in Haïti.
5. Via het onlangs voor Haïti opengestelde PUM programma moet een maximale inzet nagestreefd worden van Nederlandse experts in die sectoren waarin Nederland een erkende meerwaarde heeft, zoals landbouw, voedselvoorziening en -kwaliteit en waterbeheersing.
6. Nederland bepleit, in Europees verband, de presentie van Europese waarnemers tijdens de presidentiële en parlementaire verkiezingen in Haïti op 28 november aanstaande én tijdens de eventuele tweede ronde. De EU toont hiermee als grote donor ook haar politieke betrokkenheid bij de wederopbouw van Haïti.
7. Bij de bespreking van het herziene EU Country Strategy Paper binnen het EOF-comité dringt Nederland erop aan dat specifiek en met name rurale infrastructurele projecten in aanmerking komen voor financiering onder de envelop 'infrastructuur'.
8. Gezien Nederlands expertise en toegevoegde waarde in met name de landbouw- en watermanagementsector, kan Nederland via de FAO en het Wereldvoedselprogramma een uitgesproken bijdrage leveren aan rurale ontwikkeling door te adviseren op de implementatie van de duurzame productketenbenadering ("filières de production"), die wordt nagestreefd door de Ministeries van Landbouw en Planning.
9. De Nederlandse overheid dient er in EU-verband op aan te dringen dat druk wordt uitgeoefend op de Haïtiaanse overheid om in navolging van Brazilië wettelijk verplicht te stellen dat 30 procent van de landbouwproducten Haïtiaans moet zijn.

Bijlage 1: Het programma

Delegation

- Joël Voordewind (MP ChristenUnie), Henriëtte Krijger (personal secretary mr. Voordewind), Menno van Hulst (managing director ChristenUnie)
- Kathleen Ferrier, (MP CDA) GEANNULEERD
- Leen Stok (director projects and programmes), Sander Verduijn (regional coordinator Latin America and Caribbean), Evert-Jan Brouwer (advocacy coordinator), Woord en Daad
- John Buijs, ZOA
- Ruben Timman (freelance photographer)
- Niek de Regt, Haïti Coordinator, Ministry of Foreign Affairs, The Hague
- 28 August: Evelyne Margron or Mariecke van der Glas, ICCO
- 31 August: Mrs. Rita Rahman, Dutch Ambassador in the Dominican Republic
- 31 August: Else Boonstra, Lobbyist Coordination Europe-Haïti / BBO (Brussels)

Programme

WHEN	WHAT
Fri 27/8, 13.30 hrs.	Visit to Maxima S.A. (Echtpaar de Gier - bouw prefabhuisjes)
Fri 27/8, 15.00 hrs.	Visit to Shelter Cluster, The Netherlands Red Cross
Fri 27/8, 19.00 hrs.	Dinner with Hon. Consul mr. Rob Padberg -
Sat 28/8, 07.30-09.00 hrs.	Departure for Léogane
Sat 28/8, 09.00 hrs.	Visit school Paradis des Petits for briefing by CRECH (Louisenette Casseus) > psychosocial support to children traumatized by the quake
Sat 28/8, 10.30 hrs.	Visit to Cordaid shelter projects - construction of houses (Michiel Mollen)
Sat 28/8, 12.30 hrs.	Lunch with CRWRC 35 member Community Advisory Committee and 5 respected community leaders; briefing by Lesly Jules (CSL) about leadership training with feedback from participants
Sat 28/8, 14.00 hrs.	Visit to CRWRC shelter projects - construction of wood frame houses (Ron Fuller)
Sat 28/8, 15.00-17.00 hrs.	Return to Port Au Prince
Sun 29/8	Church and/or rest. Other appointments optional
Mon 30/8, 08.00 hrs	Welcome at Parole et Action, meeting with gen. Director Eris Labadie and relief coordinator Jaap Noordzij
Mon 30/8, 09.30 hrs	Meeting with Lesly Jules, director Centre Spécialisé de Leadership (CSL enterprise development; partner of Woord en Daad and PUM - Programma Uitzending Managers)
Mon 30/8, 10.30 hrs	Site visits (Cash-for-work in upper Delmas; mobile clinic with Dr. Jean Lomega in Jacquet-Toto camp)
Mon 30/8, 12.00 hrs.	Lunch with 500 children at campsite
Mon 30/8, 13.00 hrs.	Visit to AMG Haïti (director mr. Sainvilus Point du Jour) + visit to AMG projects cash-for-work and clinic
Mon 30/8, 14.00 hrs.	Visit to Cash-for-work in Cité Soleil (Jean-Paul Wilner, AMG)
Mon 30/8, 15.30 hrs.	Visit to bakery (Lily's Fresco and Snacks) supported by CSL
Tue 31/8, 07.00-18.00 hrs.	Visit government (Minister of Planning), Chair of Senate, UN (MINUSTAH, FAO, WFP, OCHA), EU (Delegation, ECHO), ICRC
Tue 31/8, 20.00 hrs.	Debriefing
Wed 1/9	Visit to l'Athlétique d'Haïti

Aliex Bathol en zijn moeder Sylvanie Michel in kamp "Benediction"

Bijlage 2: Dagboeken

'Bijna elke Haïtiaan heeft wel een familielid verloren'

Maandag 30 augustus 2010 10:38 Haïti is de gevolgen van de aardbeving in januari (230.000 doden, miljoenen mensen op slag dakloos) nog lang niet te boven. Kamerlid Joël Voordewind van de ChristenUnie is op bezoek in Haïti om te kijken hoe de hulp vordert en doet verslag voor het Nederlands Dagblad.

Als we landen in Haïti, roept een vrouw in het Frans uit: 'Dank u, God!' Ik check de cijfers: het overgrote deel van de bevolking is christen. Na de aardbeving van 12 januari dit jaar is het aantal zelfs nog toegenomen, afstand nemend van de voodoo. De piloot dankt de bezoekers die naar Haïti komen, voor hun hulp. Schijnbaar zijn de meeste reizigers hulpverleners. Tegenover het vliegveld zien we meteen de eerste opvangkampen. Ze staan tegen elkaar aan: tenten of vier palen met een zeil erover gespannen.

Na zeven maanden leven er nog steeds 1,3 miljoen mensen in tenten. Nog eens 300.000 mensen hebben onderdak bij familie gevonden. Ruim een kwart van de hoofdstad Port-au-Prince is verwoest door een aardbeving die 35 seconden heeft geduurd. 225.000 mensen zijn omgekomen.

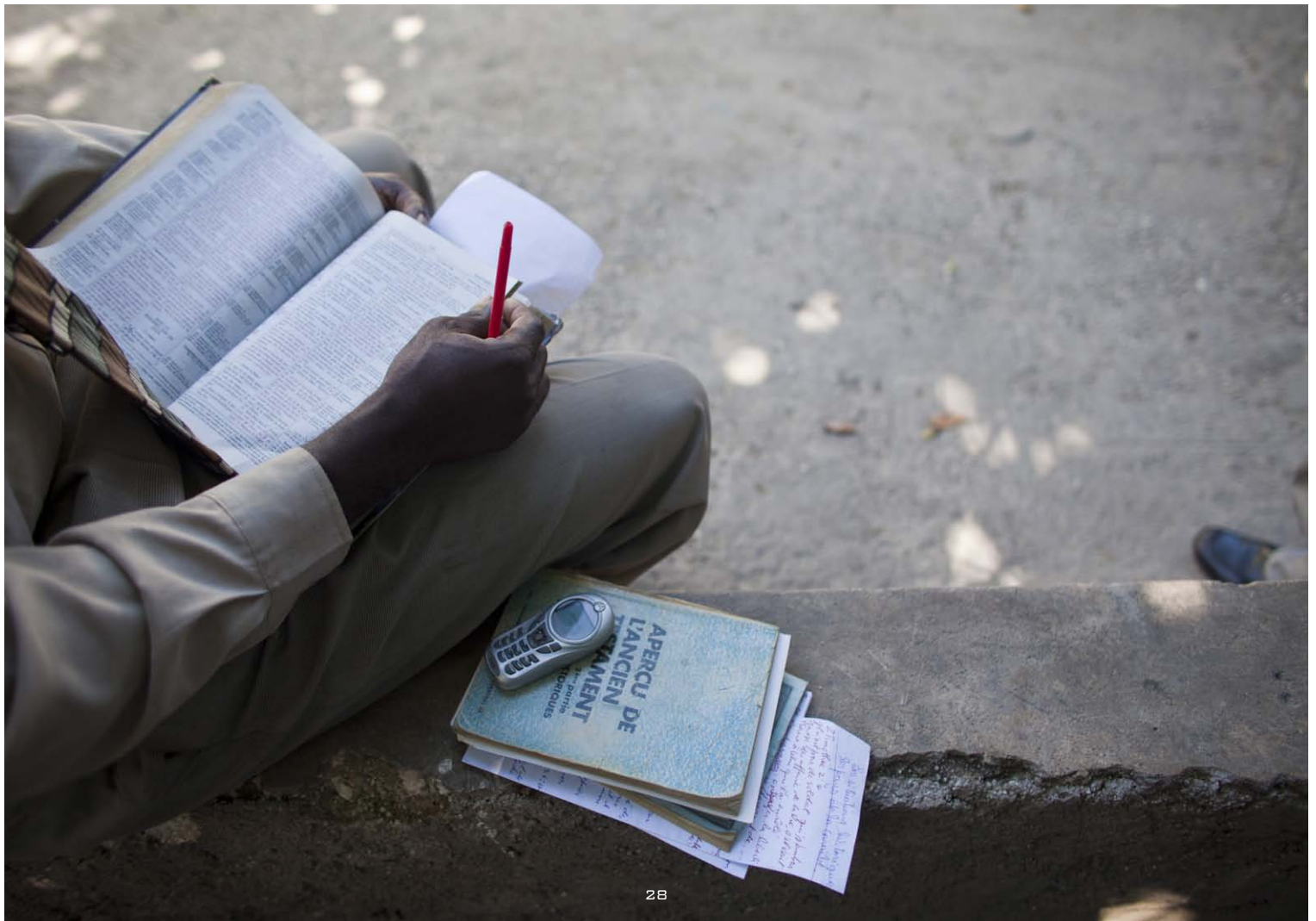
Leslie, de chauffeur van de Woord en Daad-coördinator heeft zijn broer verloren bij de aardbeving. Die was net afgestudeerd en was op dat moment even terug op de universiteit om zijn diploma op te halen. Er worden nog steeds lichaamsdelen onder het puin gevonden. Naar nabestaanden wordt niet meer gezocht. Deze overblijfsels worden nu meteen verbrand. Bijna elke Haïtiaan heeft wel een familielid verloren.

We rijden verder en passeren zelfs op de weg hutjes van plastic, waar de auto's omheen rijden. We bezoeken als eerste een fabriek - geleid door een Nederlands echtpaar en een Belg - die kleine houten huisjes (vier bij vier meter) voor tijdelijk gebruik produceert.

De Haïtiaanse overheid staat samen met de hulporganisaties voor de grote uitdaging, de 1,6 miljoen daklozen binnen een jaar te huisvesten. Een zeer ambitieus, maar noodzakelijk plan gezien de vele stormen en orkanen die jaarlijks dit eiland treffen. Ik hoor dat de onrust en de criminaliteit in de tentenkampen nu al toenemen. Ik vraag me sterk af of de mensen deze benarde situatie nog wel zo lang gaan volhouden.

Buiten Port-au-Prince bezoeken we een schooltje. Hier worden kinderen opgevangen die trauma's hebben opgelopen tijdens de aardbeving. Er is een meisje van elf dat negen gezinsleden heeft verloren en alleen nog een tante overheeft. Zij reageerde eerst nergens meer op. Pas na een aantal weken begon ze weer met praten. Door intensieve begeleiding, is ze nu weer in staat naar school te gaan. Wat een leed. Het valt me op dat de meeste mensen een wat sombere blik in hun ogen hebben.

Intussen is er ook weer veel bedrijvigheid op straat. Vanuit de vele tentjes verkopen mensen vooral etenswaar. En net als in Afrika zie je overal christelijke teksten op de taxibusjes en veel jeeps van hulporganisaties. Wat mooi, die betrokkenheid vanuit vele culturen en landen. De komende dagen bezoeken we de projecten van Nederlandse hulporganisatie zoals ICCO, Cordaid, Woord en Daad en ZOA.

'Kerk moet voorbeeld zijn op Haïti'

Dinsdag 31 augustus 2010 09:58 Haïti is de gevolgen van de aardbeving in januari (230.000 doden, miljoenen mensen op slag dakloos) nog lang niet te boven. Kamerlid Joël Voordewind van de ChristenUnie is op bezoek in Haïti om te kijken hoe de hulp vordert en doet verslag voor het Nederlands Dagblad.

We zijn zondag naar een Creoolssprekende kerk geweest. Zij komen samen onder tentzeil omdat het kerkgebouw (tevens school) is aangetast door de aardbeving. Het heeft 'code geel', wat betekent dat het gebouw te onveilig is om ervan gebruik te maken en eerst aanzienlijk gerepareerd moet worden. Maar de eigenaar heeft hier geen geld voor, dus staat het leeg. De 450 leerlingen komen nu samen onder een tentzeil. Dit maakt duidelijk dat naast het kwart van de huizen dat verwoest is in de stad ('code rood'), er nog veel huizen zijn die mogelijk nog wel overeind staan, maar eerst grondig gerepareerd moeten worden - en dus eveneens onbewoonbaar blijven.

Na de dienst vraag ik de voorganger of er kerkleden zijn die getroffen zijn door de beving en hoe de christenen de aardbeving zien. Twee mensen van de kerk hebben de beving niet overleefd en tien mensen zijn gewond geraakt. Een van hen moest zijn been laten amputeren. Sommigen, zegt de predikant, zien de beving als een straf van God voor de zonde in het land, de corruptie, het elkaar voorliegen en voodoo. Anderen zeggen dat het een natuurramp is. De voorganger zelf meent dat God niet de aardbeving heeft veroorzaakt, maar mogelijk wel heeft toegestaan, om de mensen in Haïti tot berouw te brengen". Het is volgens hem een waarschuwing van God om mensen tot inkeer te laten komen over de voodoo praktijken. Veel voodoopriesters spreken vloeken uit over mensen of over bezittingen of vee van mensen. Of waarschuwen voor onheil die door anderen worden veroorzaakt.

De grootste zonde van Haïti? Zonder twijfel zegt hij meteen het liegen, het beloven van dingen maar het niet doen. Van politici, maar ook onderling. Daarom is er ook een groot wantrouwen onder de mensen. Corruptie is ook een groot probleem. Het land staat in de top 4 van de landen met de meeste corruptie. Veel jongeren willen dan ook niets liever dan het land voor altijd verlaten en naar Amerika gaan, een nieuwe toekomst opbouwen.

De kerk moet volgens de voorganger niet alleen bidden en bekering preken, maar ook handelen en het goede voorbeeld geven. De kerk moet helpen kinderen en jongeren goed onderwijs te geven, zodat jongeren weer hoop krijgen. Na de dienst bezoeken we het tentenkamp pal naast de kerk. We spreken de mensen in de tenten. Het is er verstikkend heet, de mensen krijgen geen voedsel meer uitgedeeld, omdat de overheid vindt dat men daarin nu weer zelf moet voorzien. De hulporganisaties bieden nu wel 'cash-for-work'-programma's aan. Intussen zijn de eerste gevallen van tyfus al bekend en overlijden er vooral baby's van de uitdroging door diarree.

's Avonds eten we in het restaurant van de vrouw van de Nederlandse consul, Rob Padberg. Hij neemt al 32 jaar de zaken waar voor Nederland omdat er geen ambassade is. Padberg is blij met ons bezoek, want ik ben schijnbaar het eerste Kamerlid dat Haïti bezoekt sinds hij hier woont. Nederland heeft geen officiële hulprelatie met Haïti. Hij vindt dat die relatie er wel moet komen. Nederland moet op zijn minst betrokken blijven bij de wederopbouw van het land, maar het land heeft ook mogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven. Ik ben het met hem eens en vind dat we dit momentum moeten aangrijpen om het land de goede richting op te krijgen, maar eenvoudig zal dit zeker niet zijn.

'Hoop op een baan in Haïti'

Woensdag 01 september 2010 15:40 Haïti is de gevolgen van de aardbeving in januari (230.000 doden, miljoenen mensen op slag dakloos) nog lang niet te boven. Kamerlid Joël Voordewind van de ChristenUnie is op bezoek in Haïti om te kijken hoe de hulp vordert en doet verslag voor het Nederlands Dagblad.

We bezoeken de projecten van Parole et Action, een organisatie waarmee Woord en Daad samenwerkt. Het puinruimen is in volle gang. Professionele bedrijven doen het grote sloopwerk. Ingehuurde mensen uit de kampen hakken samen met de huiseigenaar het puin in kleine stukken en scheppen het op vrachtwagens. Het is gevaarlijk werk, waarbij vorige week nog iemand om het leven kwam.

In dit tempo duurt het nog drie jaar voordat het puin is opgeruimd. Het grote probleem is dat de overheid in delen van de binnenstad geen tijdelijke oplossingen meer wil. Op hellingen, kwetsbaar bij natuurrampen, mogen geen huizen meer komen. De overheid wil de mensen uit de kampen tijdelijk buiten de stad opvangen, zodat het centrum opnieuw kan worden opgebouwd. Een goed plan, maar de mensen gaan veel liever terug naar hun vertrouwde omgeving en dus zien we alweer tenten en golfplaten huisjes verrijzen, ook op de riskante plaatsen.

We bezoeken het tentenkamp Jacquet Toto met achtduizend mensen, midden in de stad. Dertig procent van de kinderen is ondervoed, er komt schurft, malaria en tyfus voor. In het kamp is hulpverlening aanwezig, en toch krijgt maar vijftig procent van de kinderen onderwijs. De leiding is bang dat de gezinnen niet vrijwillig vertrekken als er teveel voorzieningen zijn. De oplossing lijkt mij tijdelijke huisvesting aan de rand van de stad. Maar daar is geen bedrijvigheid en onderwijs. Die moeten er wel komen. Ik zal het morgen navragen bij de VN.

Op weg naar naar Cité Soleil, de onveiligste sloppenwijk van Haïti, met 300.000 inwoners, krijgen we escorte van twee politieauto's met vijftien politieagenten, hun geweren in de aanslag. Zelfs lokale hulpverleners durven de wijk niet in zonder bewakers. Veel criminelen die bij de aardbeving uit de gevangenis zijn ontsnapt, verschuilen zich hier. We stoppen en de politie bewaakt de straathoeken. Open riolen, stank en een wat dreigende sfeer hangt er tussen de kleine steegjes. Veel graffiti op de muren van de krotten.

Plotseling zien we vele tientallen werkers met blauwe T-shirts en blauwe helmen op. Ze maken de riolen schoon. De hulporganisaties huren hen in om de wijk leefbaarder te maken. Op een muur staat: 'Vote for Joel 2010'. Het blijkt een senaatskandidaat te zijn die meedoet aan de verkiezingen in november.

Van de wijk Bel Air, 600.000 inwoners, is tachtig procent (bijna Amsterdam) ingestort. Het is het zwaarst getroffen gebied van de hoofdstad. Overmorgen vertrekken we alweer. Er is enorm veel geld toegezegd (10 miljard dollar) en vele deskundigen denken met de overheid mee om te komen tot de opbouw van betere huisvesting, stadsplanning en het creëren van werk. Nederland heeft 41 miljoen euro toegezegd, maar ik zal aanbevelen om ook tijdens de wederopbouw betrokken te blijven met onze kennis van landbouw, watermanagement en het duurzaam omgaan met de natuur - de enorme houtkap zorgt hier voor onvruchtbare grond en erosie.

Ook zou het Nederlandse bedrijfsleven het midden- en kleinbedrijf kunnen ondersteunen om bedrijven uit de informele sector te krijgen en te laten doorgroeien. Met de toename van de afdrachten van belasting zou de overheid de zorg- en onderwijsniveau kunnen optrekken. Dat zal niet gemakkelijk zijn, maar het is nu wel de tijd om Haïti te helpen en vooral jongeren hoop te geven op een loopbaan, niet in de VS, maar in hun geboorteland.

Bijlage 3: Bronnen

- Ocha Briefing book Haïti Earthquake 2010, augustus 2010

- Action Plan for national Recovery and Development of Haïti . Government of the republic of Haïti, maart 2010.

- Informatiemapje Haïti, ministerie van Buitenlandse Zaken per 17/08/2010

- Voortgangsrapportage-1 Noodhulp Haïti. Woord en Daad.

- Persmap Haïti (www.verspers.nl)

- Haïti Landenreeks, Charles Arthur, Koninklijk Instituut voor de Tropen Novib, 2001.

- IASC: Response to the humanitarian crisis in Haïti (following the 12 january 2010 earthquake).

<http://ochaonline.un.org/OCHAHome/WhereWeWork/Haïti/tabid/6412/language/en-US/Default.aspx>

http://www.echonet.org/content/Haiti_Earthquake_Resources

<http://Haïti.buildingmarkets.org/taxonomy/term/6849/all?page=2>

<http://www.Haïtiinfo.nl>

http://www.echonet.org/content/Haiti_Earthquake_Resources

<http://onerresponse.info/Disasters/Haïti/Coordination/publicdocuments/OCHA%20Haïti%20Humanitarian%20Bulletin%20No%2009.pdf>

<http://www.crechHaïti.org> (CRECH)

<http://www.parole-et-action.org> (Parole et Action)

<http://www.cslpro.org> (Centre Spécialisé de Leadership)

http://www.crcna.org/pages/crwrp_ir_haiti.cfm (CRWRC)

<http://www.cordaid.nl> (Cordaid)

<http://www.samenvoorhaiti.nl> (Haïti website Woord en Daad en ZOA)

Bijlage 4. Kaart van Haïti

